

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Kon. Nederl. Indonesisch Leger

DE STRIJD OP HET EILAND TARAKAN IN JANUARI 1942

Bijlage: Een overzichtskaart

I. Inleiding.

Tarakan ontleent zijn betekenis aan het feit, dat aldaar op betrekkelijk geringe diepte (50—300 m) olie wordt aangetroffen, welke zonder raffinage geschikt is om als stookolie te worden gebruikt.

Toen het aldaar door de B.P.M. gevestigde bedrijf zich hoe langer hoe meer ging ontwikkelen en in de loop van de jaren meer en meer rekening moest worden gehouden met de mogelijkheid van agressieve bedoelingen van Japan, werd het niet langer verantwoord geacht om deze belangrijke oliebron onverdedigd te laten.

In 1923 werd besloten om op dit eiland een compagnie infanterie, versterkt met enige secties mitrailleurs te legeren, met de bedoeling om bij een onverhoedse aanval de vernieling van de oliebronnen en de tot het bedrijf behorende installaties te dekken. Zodra de internationale toestand daartoe aanleiding zou geven waren voorbereidingen getroffen om de sterkte van dit zwakke detachement op te voeren tot een bataljon. Dit z.g. Versterkingsdetachement, dat op Java werd gevormd, is in 1933, toen enige spanning in de Pacific was waar te nemen, naar Tarakan gezonden en werd na een 4-tal maanden, toen het gevaar was geweken, weer naar Java teruggenomen.

Inmiddels was de Commissie Verdediging Oliehavens 1930 ingesteld, met de bedoeling om de verdediging van de in Ned. Indië aanwezige belangrijke oliehavens, in nadere beschouwing te nemen. Vanzelfsprekend kwam deze Commissie tot de conclusie, dat een permanente bezetting van Tarakan door een grotere troepenmacht dan 1 compagnie beslist noodzakelijk was. Het zou echter nog tot 1934 duren, voordat tot het brengen van de bezetting van Tarakan op 1 bataljon met hulpwapens werd overgegaan.

Alvorens tot het vermelden van de uiteindelijke troepensterkte over te gaan zal een korte beschrijving van het eiland Tarakan met het daar gevestigde oliebedrijf worden gegeven.

II. Korte beschrijving van het eiland.

Van het eiland is slechts een zeer klein gedeelte ten bate van de olieproductie tot ontwikkeling gebracht, terwijl de rest in zijn natuurlijke wilde staat is blijven verkeren.

Als voornaamste boorterrein moet dat van *Pamoesian* worden genoemd, waar ongeveer 700 producerende putten werden aangetroffen. In de omgeving van dit belangrijke terrein was de plaats *Tarakan* tot ontwikkeling gekomen, daar werden de wooncentra van de Europese B.P.M.-employé's en van de Chinezen aangetroffen.

Van veel minder betekenis was het *Djoeata* boorterrein, dat ten Westen van het midden van het eiland was gelegen.

Op de Zuidkust te *Lingkas* waren de haveninstallaties gelegen; alhier werden twee grote steigers en een kleinere steiger voor het Marine vliegkamp aangetroffen.

Het gehele eiland is heuvelachtig, terwijl de kuststroken over het algemeen uit moeras bestaan. Het had dan ook veel zorgen gebaard om op dit eiland een vliegveld te vinden, dat aan de daaraan te stellen eisen voldeed. Het wegennet was slechts zeer beperkt.

Behalve het wegennet in het wooncentrum te *Tarakan* en op het boorterrein *Pamoesian* kan alleen de naar het boorterrein *Djoeata* lopende weg worden genoemd, van welke weg een zijtak naar *Tarakan* liep.

III. Beschikbare troepenmacht.

De troepencommandant te *Tarakan*, de Luit. Kol. der Inf. *S. de Waal*, beschikte op 8 December 1941 over de volgende troepen:

Infanterie.

1 Bataljon, bestaande uit 3 compagnieën en 1 mitr. cie. De vuurkracht was door het indelen van het dubbel aantal automatische wapens belangrijk opgevoerd.

Voorts een detachement ter sterkte van 80 man, ter bemanning van 7 overvalwagens.

De mobiliteit van het bataljon was zeer gering, de treinen waren geïmproviseerd en slechts gedeeltelijk compleet.

Artillerie.

1 kustbatterij van 4 x 7,5 cm L. 55.

2 kustbatterijen van 3 x 7,5 cm L. 40. } ter bewaking van de
mijnenvelden

1 kustbatterij van 4 x 12 cm L. 40.

1 veldbatterij van 3 x 7,5 cm vd.

Deze batterij was niet mobiel. Voorts was voor deze batterij geen bedieningspersoneel beschikbaar.

1 batterij var. 2 x 7 cm L. 14 k.t.l.

Ook deze batterij was niet mobiel en moest wegens gebrek aan artilleristen door infanteristen worden bediend.

Ld. Artillerie.

Behalve over enige secties luchtdoelmitrailleurs van 12,7 mm werd beschikt over:

2 secties van 2 x 4 cm luchtdoelgeschut.

2 secties van 2 x 2 cm luchtdoelgeschut.

Genietroepen.

1 sectie van ± 30 specialisten op vernielingsgebied, welke vernie-

lingsploeg kon worden aangevuld met 40 dienstplichtige B.P.M.-employé's

Legerluchtstrijdkrachten.

4 Brewster Jagers.

Marine.

H.M. Mijnenlegger „Prins van Oranje” en enige patrouille vaartuigen.

Marinevliegdiens.

3 Dornier vliegtuigen en een detachement ter sterkte van 80 man, waarbij ingedeeld 4 mitrailleurs en 2 kanonnen van 3,7 cm (in vaste opstelling op het Lingkas tront).

De totale sterkte bedroeg 1200 à 1300 man, daarboven waren nog ± 2000 Europeanen, Chinezen en Indonesiërs ingeschakeld voor de luchtbeschermingsdienst, brandweer, transportdienst, hulpverplegers en ziekenverplegers.

Sedert Mei 1940 had in verband met de blootgestelde ligging van Tarakan een algehele evacuatie van Europese vrouwen en kinderen plaats gehad, met uitzondering van een 20-tal Europese dames, die als verpleegsters waren achtergebleven, welk aantal in de loop van de maand December 1941 door overkomst van Java op 40 werd gebracht.

Een te Tarakan achtergebleven restant van de gezinnen van de Eur. militairen werd op last van de Troepencommandant op 9 December 1941 naar Java geëvacueerd.

IV. Voorbereidende maatregelen.

De troepencommandant te Tarakan had in verband met de aan hem verstrekte opdracht, t.w.:

- a. het waarborgen tot elke prijs van een volledige vernieling van de olieboorterreinen en de zich daarop bevindende installaties ingeval van een vijandelijke aanval, teneinde de vijand het gebruik daarvan te ontzeggen,
- b. na het volbrengen van de onder a vermelde taak met de resterende troepen terugtrekken naar het vliegveld, teneinde dit zo lang mogelijk in ons bezit te houden.¹⁾

de volgende maatregelen genomen:

De aard van het terrein, heuvelachtig, bedekt en moerassig, sloot mede in verband met het veiligstellen van de vernielingen en het feit, dat de uitrusting van de troepen niet op beweeglijk optreden van de troepen was berekend, een offensief optreden uit.

Volstaan diende te worden met de aanleg van verschillende stellingen, waaruit de vijandelijke opmars zolang moest worden vertraagd, dat voldoende tijd voor de vernieling beschikbaar zou zijn.

Als object van verdediging kwam vanzelfsprekend het boorterrein te Pamoesian en omgeving in aanmerking. Dit boorterrein werd omringd door een stelsel van steunpunten, verenigd in verschillende fronten, t.w.:

¹⁾ Aangetekend wordt dat deze opdracht eerst eind December 1941 werd verstrekt. De voorbereidingen, welke het uitvoeren hiervan mogelijk moesten maken waren eerst in gang op het moment van de Japanse inval.

- a. het Oostfront.
- b. het z.g. Lingkasfront, dat zeer sterk was, aangezien een landing bij Lingkas het meest waarschijnlijk werd geacht in verband met het feit, dat van daar het boorterrein het makkelijkst kon worden bereikt.
- c. het Noordfront.
- d. de verdedigingswerken nabij het vliegveld.

Aan het versterken van bovengenoemde fronten, was in het jaar 1941 koortsachtig gewerkt. Eerst na de val van Nederland werden de gelden nodig voor het opwerpen van versterkingen in ruime mate ter beschikking gesteld, van welke gelegenheid een dankbaar gebruik was gemaakt.

Voorts waren stellingen ingericht voor de infanteriebezettingen, bestemd om de verschillende kustbatterijen te beveiligen, nl. ten behoeve van de mijnversperringsbatterij te Djoeata (4 stukken van 7,5 cm L. 55) in het N. van het eiland en ten behoeve van de 2 kustbatterijen van 3 x 7,5 cm L. 40 bij *Peningki* en de batterij van 4 x 12 cm L. 40 (z.g. Karoengan batterij) op de Z.W.kust van het eiland.

Tenslotte waren versterkingen opgeworpen ter hoogte van *Amal* op de Oostkust van het eiland, bestemd om hierin een sectie infanterie en enkele mitrailleurs op te nemen, teneinde aldaar een eventuele landing te vertragen.

In verband met het tekort aan troepen en aan artillerie moest met deze geringe bezetting van deze voor een landing geschikte kuststrook worden volstaan. Mijnevelden ter afsluiting van het vaarwater naar het havenemplacement Lengkas waren gelegd, uiteraard was een vaargeul opengelaten, welke eerst bij het aftekenen van een aanval, door middel van een zg. sluitversperring zou worden gesloten. Met het oog hierop was H.M. Mijnenlegger „Prins van Oranje” te Tarakan gestationeerd.

V. Actie van de te Tarakan beschikbare legerluchtstrijdkrachten.

Het vliegveld te Tarakan, dat aanvankelijk uitsluitend ten behoeve van het burgerluchtverkeer was aangelegd, behoefde, toen besloten werd om aldaar ook militaire vliegvelden te stationneren, belangrijke verbetering.

In verband met de drassigheid van het terrein werd tot de aanleg van een verharde startbaan overgegaan, zomede stond uitbreiding van het terrein op het programma.

Bij het uitbreken van de vijandelijkheden was de startbaan nog niet bruikbaar, terwijl aan de uitbreiding van het terrein nog moest worden begonnen.

Aanvankelijk waren 3 Glenn Martin Bommenwerpers en 4 Brewster Jagers beschikbaar.

Het terrein bleek echter voor de tweemotorige bommenwerpers te klein, bovendien werd het met het voortschrijden van de regentijd steeds drassiger, in verband waarmede omstreeks half December '41 werd besloten, om de bommenwerpers op het vliegveld Samarinda II (in Midden Borneo) terug te trekken. De Brewster patrouille werd daarentegen versterkt.

De 25e December '41 vond de eerste vijandelijke luchtaanval op het

vliegveld Tarakan plaats en wel door een 4-motorige Japanse vliegboot. Ten gevolge van een te late waarschuwing kwam van de aanval van de patrouille jagers niet veel terecht. Toch wist nog een van onze jagers de vliegboot te treffen. Op de 26e December '41 herhaalde de vijand zijn aanval, maar nu met 7 vliegtuigen. Ook ditmaal werd de vijand niet tijdig gesignaleerd, hetgeen geen verwondering behoeft te baren aangezien de vijandelijke vliegtuigen steeds van overzee naderden. Onze jagers waren nog startende, toen de vijand boven het veld verscheen. Bij het daaropvolgend luchtgevecht gingen 3 van onze jagers verloren.

Het vliegveld Tarakan werd na het gevecht op 26 December niet meer als basis voor onze jagers gebruikt. Door de vele bomkraters was het vliegveld onbruikbaar geworden.

De vijandelijke aanvallen bleven echter voortduren, de bemanning van het nabij het vliegveld opgestelde luchtdoelgeschut weerde zich echter geducht en wist een van de Japanse bommenwerpers neer te schieten.

De troepencommandant had nu nog alleen de 3 Dornier vliegtuigen voor verkenningdoeleinden beschikbaar. Het vliegveld werd uitsluitend door hen des nachts voor het bijladen van benzine bezocht, terwijl overdag, voor zover niet aan patrouillevluchten werd deelgenomen, de vliegtuigen in de verschillende kreken werden opgeborgen.

De luchtaanvallen namen tegen het einde van December 1941 in hevigheid toe, waarbij echter het kwetsbare tankenpark door de vijand angstvallig werd gespaard; aan het in ongeschonden staat in handen krijgen van de olievoorraden was de vijand kennelijk veel gelegen. Alles wees er op, dat een poging van de vijand om zich van deze belangrijke oliehaven meester te maken, niet lang meer zou uitblijven.

VI. Inzetten van de aanval op Tarakan.

Op 10 Januari ontving de Troepen Commandant, tijdens een luchtalarm, dat die dag ongewoon lang duurde, bericht dat om \pm 9.00 het lichtschip, dat ter hoogte van Tg. Batoe op \pm 10 mijl uit de kust lag, door vliegtuigen werd aangevallen, kort daarop viel de radiografische verbinding met het lichtschip uit.

Om ongeveer 12.00 werd van nabij Tg. Batoe gestationeerde kustwacht bericht ontvangen, dat 4 rookpluimen aan de horizon werden waargenomen, welk bericht kort daarna werd gevolgd door de mededeling dat 4 koopvaarders op \pm 10 mijl uit de kust het anker lieten vallen. Zekerheid omtrent de nationaliteit van de waargenomen schepen werd niet verkregen.

Een door de Commandant van de Maritieme Middelen te Tarakan uitgezonden loods om nadere gegevens te verkrijgen keerde niet terug. Om 14.00 kwam echter een bericht van de kustwacht Tg. Batoe binnen, dat zich meer rookpluimen begonnen af te tekenen; te 15.00 werd alle twijfel weggenomen, aangezien op dat uur een 25-tal schepen w.o. enkele oorlogsschepen door een van de ter verkenning uitgezonden Dorniers werd waargenomen. Na ontvangst van het laatste bericht, was net de Troepencommandant duidelijk, dat een concentratie van vijandelijke schepen aan de Oostkust van het eiland plaats had, met de bedoeling om na een geslaagde landing te trachten de oliebronnen van het eiland

Tarakan ongeschonden in handen te krijgen. Dit diende ten koste van alles te worden voorkomen.

Bij deze bedreiging kon niet op het ontvangen van een machuiging van het Algemeen Hoofdkwartier tot het in werking stellen van het vernielingsschema worden gewacht, weshalve de Troepencommandant aan de cdt. van het vernielingsdetachement opdroeg om te 16.00 met de vernieling van de boorterreinen aan te vangen. Het plan kwam hier op neer, dat de boorpijpen zouden worden gedynamiteerd, hetgeen een ondergrondse ravage zou veroorzaken, waardoor het wederom in productie brengen van dit rijke terrein in de naaste toekomst zou worden belet.

Reeds vóór 10 Januari '42 was men na daartoe ontvangen bevelen van het Algemeen Hoofdkwartier tot het treffen van de laatste voorbereiding, nodig voor een grondige vernieling van de meest producerende putten, overgegaan. Niettemin waren de te verrichten vernielingswerkzaamheden nog zeer omvangrijk, aangezien ook de verschillende pompinstallaties en krachtinstallaties moesten worden vernietigd. De vernielingsploegen waren echter zeer goed getraind, zodat de vernielingen grondig tot uitvoering kwamen. Te 22.00 werd met het in brand steken van de 100.000 tons voorraad stookolie te Lingkas aangevangen, deze kostbare voorraad ging geheel in vlammen op.

Voorts werd door de Troepencommandant bombardement op de vijandelijke vloot aangevraagd.

De stellingen werden inmiddels als volgt bezet:

1 cie + 1 det. van de Marine in het Lingkasfront.

1 cie verdeeld over Djoeata, vliegveld en Noordfront.

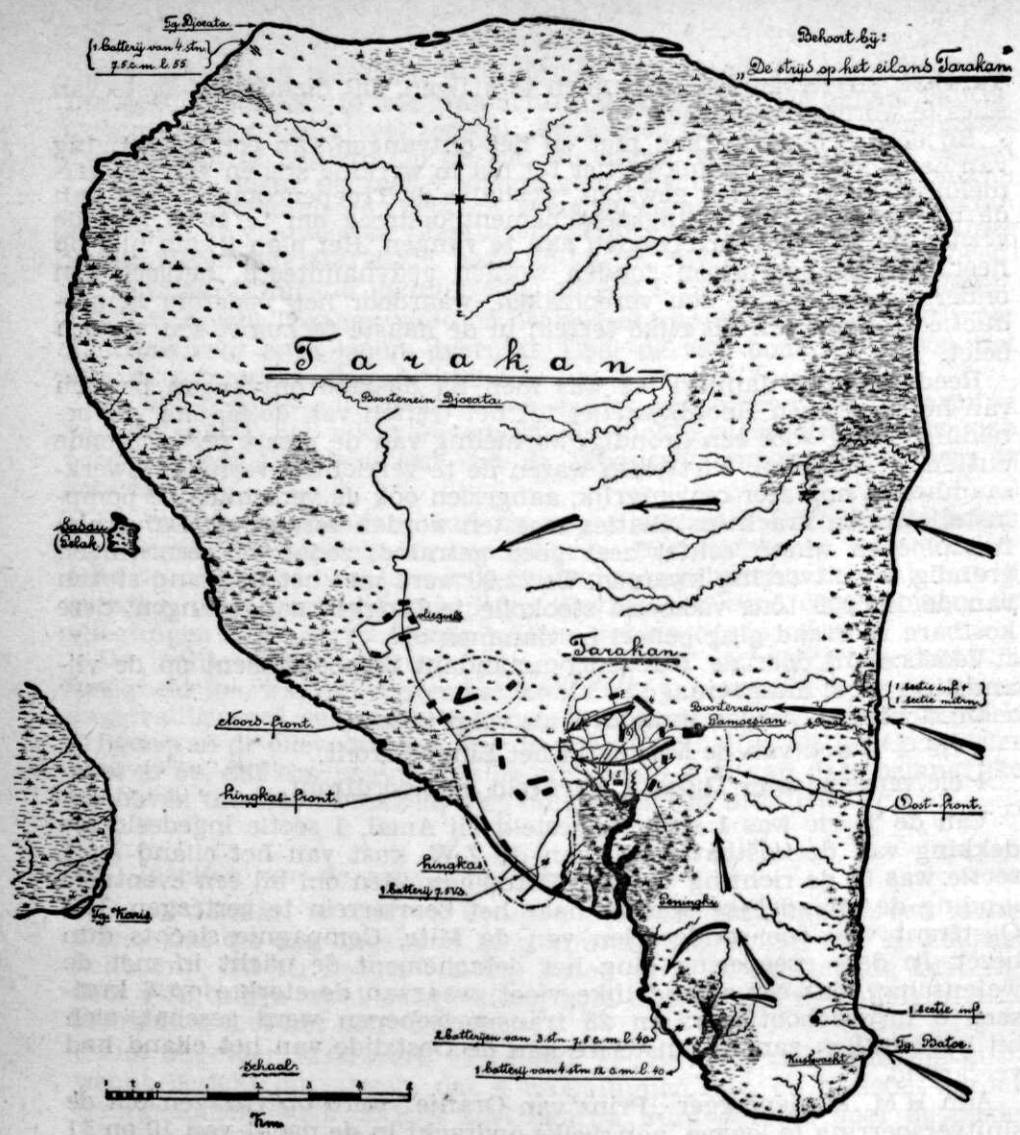
Van de 3e cie was 1 sectie opgesteld bij Amal, 1 sectie ingedeeld als dekking van de kustbatterijen aan de Z.W. kust van het eiland en 1 sectie was in de richting van Tg. Batoe gezonden om bij een eventuele landing de vijandelijke opmars naar het boorterrein te vertragen. Het Oostfront was door onderdelen van de Mitr. Compagnie slechts dun bezet. In deze groepering ging het detachement de nacht in met de wetenschap, dat een vijandelijke vloot, waarvan de sterkte op 6 kruisers, 6 torpedobootjagers en 25 transportschepen werd geschat, zich bij het invallen van de duisternis aan de Oostzijde van het eiland had verzameld.

Aan H.M. Mijnenlegger „Prins van Oranje” werd opgedragen om de sluitversperring te leggen, aan welke opdracht in de nacht van 10 op 11 Januari 1942 werd voldaan. Bij een poging om na het volvoeren van deze taak door de vijand heen te breken, ging de mijnenlegger echter verloren.

Op de 11e Januari '42 te 3.00 meldde de commandant van de bij Amal gestationeerde sectie, dat vijandelijke sloepen de kust naderden en dat het vuur hierop werd geopend.

Te 3.30 werd van dezelfde sectiecommandant het bericht ontvangen, dat de vijandelijke sloepen terug waren geweken en nu kennelijk in N. richting opstoomden, waardoor zij buiten het vuurbereik van onze wapens kwamen.

Nadat gebleken was, dat men hier niet met een schijnmanoeuvre te maken had kreeg de sectie Kamal de order om op het O. front terug te vallen; al vechtende heeft deze sectie eerst in de namiddag van de

— Legend —

	rijwegen		steunpunt infanterie
	riolen		batterij artillerie
	moeras		commando-post Tpr. Lt.
	kreupelhout		Jap. landingen en opmarsrichting
			Jap. machtelyke soorbraken

1, 2, 3 en 4 vormen de steunpunten van de 1ste lyn van het Oost-front; 1 en 2 gingen bij de brand verloren; steunpunt 3 werd op 11-1-42 te 11.00 door de Jap. genomen; steunpunt 4 ging in de nacht van 11 op 12 Januari 42 verloren —

5, 6 en 7 vormen de steunpunten van de 2de lyn van het Oost-front —

■ de steunpunten waren over het algemeen ingericht voor 2 mitrailleurs, 2 karabyn-mitrailleurs en 25 man; zij konden uiteraard niet alle gelyktijdig beret worden —

11e Januari dit front weten te bereiken. Ook van Tg. Batoe werd bericht ontvangen, dat sloepen de kust naderden. De ter versterking van de bezetting uitgezonden sectie inf. + sectie mitr. had, ten gevolge van moeilijkheden ondervonden bij de opmars door het bedekte terrein Tg. Batoe niet meer tijdig kunnen bereiken, in verband waarmee aan de kustwacht te Tg. Batoe opdracht werd gegeven om op bovengenoemde in opmars zijnde afdeling terug te vallen. Tot nu toe waren uitsluitend berichten omtrent de nadering door de vijand van de O. kust van het eiland binnengekomen. De troepencommandant was er echter nog niet van overtuigd, of hij slechts met een schijnlanding had te maken, hij moest rekening houden met de mogelijkheid dat hierna een landing op de Z.W. kust zou volgen. In verband hiermede was hij genoodzaakt om het Lingkasfront, hoewel op het ogenblik niet bedreigd, bezet te houden. Te 6.00 werd de toestand echter duidelijker.

Omstreeks dat uur begon de vijand uit de bedekte rand tegenover het O. front in een breed front te deboucheren. Met de meeste spoed werden nog enkele steunpunten van het O. front, waar enige zwakke punten in voorkwamen, bezet.

De steunpunten op de Z. vleugel van het O. front waren door het wegstromen van de kokende olie grondig vernield, zodoende kon het middelste en belangrijkste steunpunt, dat overigens ook door de vernielingen was beschadigd, betrekkelijk gemakkelijk door de Japanners worden genomen.

Aan het verzoek van de Troepencommandant om onze vliegtuigen in te zetten, had men ten gevolge van slechte weersomstandigheden geen gevolg kunnen geven, zodat deze waardevolle steun moest worden gemist.

De door de vijand uitgeoefende druk nam hoe langer hoe meer toe. Te 10.00 wist de vijand de stelling binnen te dringen, waardoor de toestand kritiek dreigde te worden. Een plaatselijk uitgevoerde tegenstoot om zich wederom in het bezit van het verloren gegane steunpunt te stellen leverde geen resultaat op en kostte ons zware verliezen.

Een van de Compagniescommandanten liet hierbij het leven. Door het inzetten van enkele nog beschikbare afdelingen, o.a. de uit employé's van de B.P.M. bestaande vernielingsploeg, werd een doorbreking van het front voorkomen.

Aangezien tot nu toe aanvallen op het Lingkasfront waren uitgebleven, besloot de Troepencommandant deze stelling, op enkele mitrailleursnesten na, te ontruimen en de bezetting als mobiele reserve te bestemmen.

Deze reserve, gesteund door een batterij 7,5 cm vd werd om ongeveer 13.00 ingezet, teneinde door een omtrekkende beweging de vijand van een door hem bezette heuvel, van waaruit de omgeving werd beheerst, te verdrijven. Deze aanval mislukte, de Ambonnesese soldaten ondergingen hier hun vuurdoop en waren er niet toe te krijgen om, niettegenstaande het door de officieren en onderofficieren gegeven voorbeeld, onder het door de vijand afgegeven vuur voorwaarts te gaan. Deze compagnie rukte niet verder dan de 2e linie van het O. front op en wist zich daar te handhaven.

De in het N. front opgestelde sectie kreeg nu tot opdracht om de N. vleugel van het O. front te dekken. Alle beschikbare troepen waren dus tegen de uit O. richting oprukkende vijand ingezet en reserves

waren niet meer beschikbaar. Te 19.00 wisten de Japanners de N. vleugel te omsingelen en het Noordelijkste steunpunt, zijnde het enige steunpunt van de voorste lijn, dat nog in tact was, te isoleren. De nacht werd dus in een alles behalve gunstige positie ingegaan. In de avond maakte de Troepencommandant zijn plannen voor de volgende dag bekend, welke neerkwamen op een offensieve actie met beperkt doel op het N. front, teneinde de overige troepen in de gelegenheid te stellen op het vliegerterrein terug te trekken, waar zoals de algemene opdracht luidde, uiteindelijk zou moeten worden stand gehouden. Deze actie zou op 12 Januari te 5.15 met alle beschikbare krachten, waaronder te rekenen genie en magazijnsperoneel zomede schrijvers en niet benodigd kokspersoneel, worden ingezet. Gedurende de nacht werden de nodige voorbereidingen getroffen, gedekt achter 2e lijn, die slechts hier en daar door een enkelvoudige draadversperring werd beschermd.

Bij de opzet van het plan rekende de commandant er op, dat het Noordelijke steunpunt het tot het aanbreken van de dag zou kunnen houden.

De vijand, die zeer bedreven was in het nachtgevecht, had zich echter een weg door de verschillende versperringen weten te banen en had door het aanwenden van allerlei listen, een grote slachting onder onze troepen weten aan te richten.

Nagenoeg alle militairen opgesteld op de N. heuvel van het O. front waren gesneuveld, zodat van het inzetten van de voorgenomen actie moest worden afgezien. Al spoedig bleek, dat de nog resterende troepen niet bij machte zouden zijn om nog langer de vijand weerstand te kunnen bieden, alleen de bezetting van het vliegveld was nog in tact, doch de weg daarheen werd door de vijand in sterke mate bedreigd. Te 7.30 besloot de Troepencommandant de strijd te staken, een langer voortzetten van de strijd tegen de overmachtige vijand, waarvan de sterkte op 2 Divisies werd geschat, was niet langer verantwoord. Door het uitvallen van de verbindingen, was het niet mogelijk geweest om de bezettingen van de batterijen op de Z.W. kust van het eiland met het verloop van de actie te Tarakan op de hoogte te houden, evenmin had de Troepencommandant een beeld gekregen van hetgeen zich aldaar had afgespeeld. De vijand, die nabij Tg. Batoe was geland had te beginnen met de N. batterij deze in de rug aangevallen; na de vijand belangrijke verliezen te hebben opgelegd, was de bezetting, na de vuurmonden te hebben vernield, op de 2e batterij teruggetrokken, welke ook weer moest worden prijs gegeven.

Uiteindelijk werd de laatste batterij, de zg. Karoengan batterij van 4 x 12 cm bereikt, waar stand werd gehouden. Niet wetende dat de Troepencommandant in de morgen van 12 Januari 1942 tot capitulatie had besloten, werd door deze batterij het vuur op in de richting van het mijneveld opstomende torpedobootjagers geopend, met groot succes, beide vijandelijke schepen verdwenen in de diepte. Toen ook deze batterij werd ingesloten, wist de bezetting na de stukken te hebben vernield, de kust te bereiken en onder de door de Jap bezette batterijen langs, de kampong Peningki te bereiken met de bedoeling om van daar naar Tarakan op te rukken teneinde zich aldaar bij de hoofdmacht te voegen.

Het kostte moeite om hem te overtuigen van het feit, dat de rest van het garnizoen reeds had gecapituleerd.

De batterijcommandant besloot dan ook eerst tot de overgave nadat hem door de Troepencommandant persoonlijk de stand van zaken was medegedeeld.

Een vreselijk lot wachtte deze dappere batterij-bemanning. Aangezien zij na de capitulatie twee schepen van de vijand tot zinken hadden gebracht werden allen enige dagen na de capitulatie door de Japanse Marine ter dood gebracht, niettegenstaande bij de overgave door het Japanse leger lijfsbehoud was toegezegd. En zo kwam aan de heldhaftige verdediging van het eiland Tarakan door een bezetting van ongeveer 1200 man tegen een bijna 20-voudige overmacht een einde.

Het doel, nl. de vernieling van de oliebronnen en het zoveel mogelijk schade toebrengen aan de vijand, was volkomen bereikt.

Einde van de Officiële Mededelingen van het K.N.I.L

Boekbespreking

PHILIPS VAN ALMONDE, ADMIRAAL IN DE GECOMBINEERDE VLOOT,

door Dr A. L. van Schelven. Uitg.
v. Gorcum & Comp. N.V. te Assen.
Prijs f 5.90 ingen.

Dit Academisch Proefschrift Vrije Universiteit van Dr A. L. van Schelven behandelt op duidelijke en uiteraard rijk gedocumenteerde wijze het leven en met name de diensttijd van Admiraal van Almonde (1644—1711) van de Staatse Vloot en het trekt vooral de politiek-maritieme verwickelingen van de Republiek gedurende de laatste helft van de 17e en de eerste jaren van de 18e Eeuw binnen de kring van zijn beschouwingen. Duidelijk en begrijpelijk wordt de figuur getekend van Admiraal van Almonde, de door de bijzondere omstandigheden weinig op de voorgrond getreden opvolger van Admiraal de Ruyter, die nochtans in de periode, waarin de Republiek, hoewel haar machtslijn reeds dalende was, zeer zeker nog een belangrijke rol speelde, grote hoedanigheden op maritiem-technisch en strategisch gebied aan de dag legde. Onderwerpeijk tijdperk is gekenmerkt door het optreden van de gecombineerde Engels-Staatse Vloot, waarvan van Almonde vrijwel onafgebroken het Staatse gedeelte commandeerde.

Zeer interessant zijn de beschouwingen over de moeilijkheden, ontstaan

door een vrijwel doorlopend verschil van inzicht tussen de politici en vlootvoogden, door wrijvingen tussen de Engelse en de Staatse Regering en door moeilijkheden in de bevelvoering van de bondgenootschappelijke zeemacht. Merkwaardig is het, dat deze laatste, met haar talloze gevoeligheden, juist door de goede verstandhouding van van Almonde met de Engelse admirals, veelal werden ondervangen, waarbij van Almonde met veel tact met succes de waardigheid van de vlag van de Republiek wist te doen eerbiedigen.

Van belang is dat gedeelte van de studie, waarin het streven, het zwaartepunt van de Engelse vlootpolitiek te verplaatsen van de Noordzee naar de Middellandse Zee, aan de dag treedt. Merkwaardig is het wel, dat het juist de Koning-Stadhouder Willem III is geweest, die als eerste de Engelse politiek in deze richting leidde, daarbij krachtig gesteund door Admiraal van Almonde en door de Hertog van Marlborough, doch veelal tegengewerkt door de Admiraliteit.

Ongetwijfeld bevat deze gedocumenteerde studie voor deze tijd, waarbij wellicht wederom aan een gecombineerde strijdmacht het aanzijn zal worden gegeven, met haar vele moeilijkheden en mogelijkheden van wrijving en gevoeligheden, zeer vele waardevolle en waarschuwendende historie.

H.